No 1913 | 1853

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franko door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden,* enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG, 9 AUGUSTUS.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 8 Augustus.

"Het gewijzigd wetsontwerp tegen de godsdienst is, op de keper beschouwd, niets dan eene verminking van het vorige, in nog hatelijker zin. Het *Handelsblad* kenschetst het in twee woorden: »geen ander doel dan de werking te belemmeren der R. K. hierarchie; — geen ander gevolg dan de zelfstandigheid der kerkgenootschappen prijs te geven aan de willekeur der Regering."

Juist zoo! En moge dit den gemoedelijken Protestant niet ontgaan, wien het nog om waarheid te doen is.

"Het oorspronkelijk ontwerp was ongrondwettig, omdat elke wet op deze stof niet dan ongrondwettig zijn kan, en omdat daarenboven, in iedere bepaling één of meer artikelen der Grondwet werden geschonden.

De gewijzigde voordragt gaat nog een stap verder.

Over het eerste projekt, ofschoon menig artikel maar al te zeer den toeleg om de Katholieken te treffen verried, was nog een floers van *gelykheid* getrokken. Dat omhulsel ligt thans verscheurd: het gewijzigd projekt loopt ruiterlijk op de katholieke Bisschoppen aan.

Dat echter die kunstgreep des Heeren van Hall om het vereischte tal stemmen te winnen, den doorzigtigen Protestant niet verschalke! *Hodie mihi, cras tibi.*

Artikel *één* is behouden. Art. 1, waarin, zoo als de heer van Hall zelf, bij de aanbieding, zich heeft uitgedrukt, zijn beginsel ligt; — art. 1 blijft.

En het is art. 1 dat alle zelfstandigheid der Kerk vernietigt, dat den Staat de onbeperkste suprematie toekent en de Kerk maakt tot zijne slavin.

Ja, de heer van Hall heeft het te regt gezegd: in art. 1 ligt het beginsel. Al de bepalingen, zoo van de vroegere als latere voordragt, zijn slechts *corollaria* of gevolgtrekkingen van art. 1.

Wie art. 1 aanneemt, kan in goede redekunde de andere, reeds gemaakt of nog te maken, niet verwerpen. Heden moge te zijnen gevalle eene of andere hem hinderlijke bepaling uit het ontwerp weggenomen wezen, — morgen, morgen reeds is de heer van Hall bij magte, het geschonkene terug te nemen en van diezelfde bepaling eene nieuwe wetsvoordragt te maken. En waarom niet? Hij zal *konsequent* wezen, en hen, die het artikel aannemen, doch de logische gevolgen afkeuren, van inkonsequentie kunnen beschuldigen.

Belet het wel! Art. 1, zoo van het gewijzigd als van het oorspronkelijk wetsontwerp stelt vast, dat er gevallen zijn kunnen, waarin het staatsgezag MOET medewerken met de kerkgenootschappen »tot regeling van wat »de godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen »eigen boezem betreft."

Welke zijn die gevallen? De Kerk kent er geen enkel, de Grondwet en 't gezond verstand evenmin: — de voorgedragen wet somt ze niet op: — de Regering derhalve, zal zich aanmatigen die op te zoeken, en, — wees er van verzekerd, — zij zal ze vinden!

We vragen hier, — niet aan den Heer Groen of dan andere verklaarde voorstanders van de zelfstandigheid der Kerk, maar aan Protestanten, welke zoo warsch niet zijn van de bemoeijing van den Staat met kerkelijke zaken, — we vragen hun, of het niet bespottelijk is aan het hoofd van zulk een artikel te plaatsen: »dat de kerkgenootschappen volkomen vrijheid hebben hunne kerkregeling in eigen boezem tot stand te brengen?

Is met zulk een artikel nog eenige onafhankelijkheid der Kerk denkbaar? Wordt zij niet weerloos overgeleverd aan de grillige opvattingen, aan de lusten en luimen van zich afwisselende ministers? Blijft zij iets meer dan een *instrumentum regni*?

Art. 1 is een nieuw bewijs, dat op dit stuk geene wet te maken is, zonder dat de godsdienstvrijheid geschonden wordt, en van wat we honderdmaal en tot vervelens gezegd hebben, dat daarom juist de Grondwet niet duldt, dat in deze stof speciale wetten worden gemaakt.

De reden springt in het oog.

De Grondwet waarborgt *volkomen* godsdienstvrijheid, terwijl eene wet niet anders dan die besnoeijen, beperken en verkorten kan. Zij onderscheidt niet tusschen meening, belijdenis, *cultus* en genootschappelijke vereeniging. Zij stelt aan de godsdienstvrijheid geene andere palen dan die der gewone strafwet en der algemeene staatswetten. Eene andere wet wil zij niet.

En dit is *zóó* waar, dat zij het waken tegen de overtreding der strafwet en der algemeene staatswetten door de kerkgenootschappen, uitdrukkelijk opdraagt aan *den Koning*. Duidelijker de *wetgevende* magt uit te sluiten, en haar alle bemoeijing, alle roeping en bevoegdheid ten deze te ontzeggen, is wel niet mogelijk.

Intusschen is het de heer van Hall — in 't voorbij gaan gezegd, de koene voorvechter van het koninklijk gezag, hij die aan 't vorig Bewind verwijt, dat het den Koning te zeer op den achtergrond schoof, — 't is de heer van Hall, welke den Koning deze nooit betwijfelde attributie onneemt, om ze op de Kamers over te brengen!

In het voorloopig verslag der kommissie van rapporteurs, wordt de regeling der betrekking tusschen Kerk en Staat *bij eene wet*, genoemd »*een geheel nieuw denkbeeld*." Zóó dat verslag ware woorden behelst, zijn het die!

Regeling van zulk een onderwerp bij eene wet, — opgesteld in eene achterkamer van het Binnenhof — zonder eenig overleg met de Kerk, zonder dat zij of eenig kerkelijk persoon zelfs is gehoord, buiten hare weet, — regeling harer teederste aangelegenheden en belangen, waar het de godsdienst, de godsdienstuitoefening, de kerkinrigting in eigen boezem geldt; — regeling daarvan blootelijk van Staatswege, door een ministerie van éénen dag, terwijl de zaken der Katholieke Eeredienst toevertrouwd zijn aan een staatsman, welke den Vesuvius beklautert en door een andersgezind ambtsgenoot *à toutes mains* vervangen wordt, en 's lands geldmiddelen al de aandacht van der Protestantsche Eeredienst-Minister boeijen.... Ja, het denkbeeld is nieuw!

Ge moogt bogen op uwen zoon, Vianen! Napoleon ten minste, toen hij de wet van *Germinal* ontwierp, bezat een konkordaat, een verdrag met het Hoofd der Kerk gesloten. Hun die niet beter wisten, kon hij met eenige houding diets maken, dat hij slechts uitvoering gaf aan wat met de Kerk was overeengekomen. De heer van Hall stelt voorop, dat alle konkordaten opgeheven zijn.

Wanneer in 1816 het protestantsche kerkreglement tot stand kwam, geschiedde zulks met medeweten der gemeenten. Bevoegde en der zaakkundige mannen, de protestantsche belijdenis toegedaan, hadden er de hand in, en het kerkgenootschap bekrachtigde stilzwijgend althans wat van staatswege was verrigt. Sedert ook ging elke verandering van de Synode uit of geschiedde met hare medewerking. De heer van Hall raadpleegt koster noch stoofzetter.

Vele waren de worstelingen der ministers van Willem I met de Belgische Bisschoppen, met den Vice-Superior *Ciamberlant*, met de Katholieke Kerk. Ook zij hadden wel gaarne eene greep — *à la van Hall* in kerkelijke zaken gedaan. Blozen was hun zwak niet, het Jozefistiesch kanoniek regt hun *vade-mecum*: en nogtans, hoezeer dan ook op het standpunt geplaatst, waarvan men het geheel beter overziet, hadden zij den moed niet, om de destijds toch tamelijk gedweëe wetgevende magt in te roepen. Het kwam niet bij hen op, dat hunne inzigten door eene wetsvoordragt van dien aard moesten, of dat een gedrogtelijk voorstel in dien zin kans op aanneming hebben kon. — Eere wien eere toekomt! De heer van Hall laat de *Goubau's* de *van Gobbelschroy's*, en hunne satellieten de *Dotrenge's*, de *Reiphens e tutti quanti* in de schaduw.

In een oogenblik van driftsopwelling vraagt en verkrijgt John Russell eene den Katholieken hatelijke wet, ofschoon oneindig onschuldiger dan die van den heer van Hall. Dan, naauwelijks is ze aangenomen, of Albions thalas-Sokraten sluiten ze schaamrood weg, om haar nimmermeer 't daglicht te doen zien. En terwijl hij dezer dagen een bill aanbood, die met katholieke kerkaangelegenheden in aanraking komen kan, verklaart dezelfde staatsman openlijk in 't parlement, dat ze met opzigt tot de Katholieken niet toepasselijk is. — Hij verplaatse zich van Westminster, John Russell, op ons *foreign office* van 't Buitenhof, en leere van Nederlands Siccardi, dat schroomvalligheid, zoowel in materie van kerkelijke als finantieële zaken, den staatsman vernedert.

Doch kan de bezadigde protestant lust gevoelen om onzen minister-aëronaut in zulk eene steile vaart te volgen? Voorziet hij niet, even als wij, dat de man in zijne hooge vlugt het lot wacht, voorleden week eenen luchtreiziger overkomen?

Het denkbeeld is zoo nieuw, dat ons toch ook bewogen land te dien aanzien geen enkel antecedent aanbiedt, terwijl de weinige, die het buitenland oplevert, en voor zooveel daaraan gevolg gegeven werd, van de rampzaligste uitkomst getuigen.

De heer van Hall kan van zijnen ambtgenoot, den Napelschen toerist, vernemen, wat Plinius den Ouden wedervoer, toen hij te digt bij den krater zich waagde. En het moge den jeugdigen gemaal, onder de begoocheling *der lune de miel*, al niet afschrikken den berg onder zijne voeten te hooren loeijen — een gewoon mensch zal er driemaal aan denken, alvorens diens uitbarsting te verhaasten.

Wie art. 1 goedstemt, stelt de godsdienstvrijheid, en met haar 's lands rust en lot op het spel.

Is het dan noodig van de overige artikelen nog te spreken?

Art. 5 moge hem toelagchen, die aan de bisschoppelijke watervrees lijdt. Bedrog! De Bisschoppen zijn er, de Bisschoppen blijven: duizend wetten kunnen niet te weeg brengen dat iets wat is, niet zij.

De art. 2 en 8 op de vreemdelingen en het klokluiden, treffen evenzeer de Protestanten en roepen hun, sneller dan wij het kunnen, 't *hodie mihi, cras tibi* toe.

Met een woord, werd de primitieve wetsvoordragt des heeren van Hall door de Tweede Kamer eenstemmig afgekeurd, geene enkele reden is er om het gewijzigde projekt ook niet af te keuren, hoezeer het »Pahud" geteekend zij. Art. 1, — de oorsprong, de bron, de zetel, het brandpunt van het kwaad, — art. 1 blijft, en daarmede is alles gezegd.

Of zal de schrale toelichtingsmemorie iemands gevestigde overtuiging kunnen doen wankelen, eene memorie, welke niets nieuws behelst dan dat zij aan de tegenstanders van 't projekt, de ongerijmde beweering verwijt, als zoude de strafwet onveranderlijk wezen? Neen: een ieder weet dat de strafwet even mobiel is, als elke andere materie van wetgeving. Doch waartoe men u, mijnheer van Hall, de bevoegdheid betwist, is, om bij eene speciale, straf- of andere wet, de vrijheid en de koninklijke attributie te verkorten, die in 't VIde hoofdstuk der Grondwet beschreven staan, en om wetten te maken op een gebied, waarvan de Grondwet alle bemoeijing der wetgevende magt uitgesloten heeft. Die bevoegdheid stond u te bewijzen, en daarin schiet ge te kort.

Geen Protestant, welke dat een en ander overweegt, zal zijne stem aan de gewijzigde voordragt geven.

Het Julij-Nommer van den *Katholiek* is onder anderen ook weer belangrijk om de beschouwingen over het gevaar van 's lands toestand, onder de zeer opgemerkte rubriek der *Tijdsomstandigheden* opgenomen. Na te hebben aangetoond hoe in de drijvers van de jongste agitatie niet slechts dwaling, maar opzettelijke kwade wil zigtbaar is, om waarheid en regt te schenden; na te hebben doen zien, dat deze wanordelijke beweging, door aanvankelijk te slagen, overgegaan op het hoogste staatsterrein, *haren aard* niet verliest, gaat de vernuftige auteur aldus voort:

»Maar waartoe meer aanmerkingen noodig? De zeer weinige en zeer korte die wij gemaakt hebben zijn overvloedig om dien nu eenmaal opgevatten en onverzettelijken wil te doen zien van aan de eischen des Protestantschen predikstoels en eigen verlangens te voldoen.

»Er schiet ons niet over, dan deze verklaring af te leggen, dat de Katholieken een geweten hebben, dat geen staatswetten, moge zwaard of kerker daaraan tot sanctie strekken, hen de wet zullen doen overtreden die het geweten heilig acht, dat zij aan den staat gehoorzamen uit beginsel, uit pligt, omdat zij gehoorzamen aan God, en als derhalve het beginsel hunner gehoorzaamheid aangetast en iets van hen gevorderd wordt, wat zij strijdig achten met hetgeen zij aan God zijn verschuldigd, zij niet meer mogen en niet meer

zullen gehoorzamen, de gevolgen ter verantwoording latende aan diegenen die willen wat onregtvaardig is.

»Na al het gebeurde is het geen vermetel vermoeden, dat sommigen haken naar een dergelijk conflict, daar zij toch wel weten dat de Katholieken geen geweld zullen plegen, en het naar hunne meening eene geschikte gelegenheid zoude zijn, de Bisschoppen te verwijderen, en de Katholieken voor goed ten onder te brengen.

»Het is waar, de botsing wordt meer en meer onvermijdelijk. Het is ook waar, dat de Katholieken geen geweld zullen plegen. Hunne geestelijken gelijken volstrekt niet op een Oosterzee, een Barger of hoe ze al meer heeten, en zullen geen haat prediken, maar liefde, geen oproer, maar geduld en vertrouwen op God die alles bestiert. Echter zijn dat geene redenen die geruststellen.

»Want ook dat is waar, dat God alles bestiert. De mensch is de opperste meester niet, en het blijkt het meest daar, waar hij zijne hoogste daden verrigt: op het slagveld en op den troon. Gij die den slag bestiert, kunt veel toebrengen tot de overwinning, en toch hangt zij af van 't geen gij de krijgskans noemt. Gij die de volken bestiert, gij kunt veel toebrengen om ze gelukkig te maken, maar uw bestier hoe wijs, is slechts helpen, slechts bevorderen, gebruik maken van de omstandigheden die gij niet maakt, en met welke u alles kan ontsnappen. God is de ware bestierder, is »de Heer der legerscharen" en »de Heer der volken."

»En die God zou de orde niet handhaven, die Hij zelf in de dingen gelegd heeft? zou straffeloos de wetten laten overtreden, waar de maatschappij op rust en door bestaat? zou u ten gevalle, die ons uwen haat hebt toegezworen, de rivieren doen terug- en omhoog stroomen naar de bergen?

»Want er is een gang in onze omstandigheden, waarvoor men de oogen sluit, maar die niet minder bestaat, en vrees inboezemt aan die hem bemerken. Ik bepaal mij hier tot weinig, en wijs alleen op onze staatsregeling. Zij is een zeer schoon (1), zeer theoretiesch, zeer kunstig systeem van vrijheid. Maar volgens eene algemeene wet der dingen, is zij, in dezelfde mate als ze schoon, kunstig, theoretiesch en vrij is, ook zwak en tegen geene groote schokken bestand. Telkens raakt zij in gevaar door het gevecht der partijen welke zij zelve wekt en door hare zeer *vormelijke* natuur niet in staat is te onderdrukken. Zij is een systeem van beweging, en wat is zoo gevaarlijk voor eenen *staat* als zich te *bewegen*? Waar dan is hare kracht? Niet in haar zelve maar in het volk dat er zich door *laat* regeren. In diens godsdienstigheid, zedelijkheid, regts- en vrijheidszin, en wat men *public spirit* noemt.

»Daarbij vergelijke men wat er gebeurd is en nog gebeurt! Niet alleen heeft men den onverzoenlijksten, hevigsten, algemeensten strijd, dien van godsdienst tegen godsdienst, tot een staatsstrijd gemaakt en er het kunstig stelsel aan gewaagd, maar men gaat het van een zijner schoonste hoedanigheden, van de vrijheid berooven en een afschuwelijken gewetensdwang daarin vaststellen, waarbij een staat die geene godsdienst belijdt over de dierbaarste godsdienstige belangen zal beslissen. En terwijl men het van den eenen kant zoo hatelijk maakt, berooft men het tegelijk van de steunselen die het zoo noodig heeft. Openlijk predikt men den haat, openlijk vertrapt men wet en regt, openlijk wil men aan bijna de helft des volks den voet op den nek zetten. Waar blijft dan de godsdienstigheid, waar de regts- en vrijheidszin? Laat ons sneller vragen: waar blijft de konstitutie?

»Maar God straft niet alleen doordat hij de geschonden orde laat werken, en ten kwade verrigten wat ze ten goede zou doen. Hij treedt zigtbaar tusschen beide. En zijn [illegible] complicatiën, die zoogenaamde incidenten of toevallen die niemand kan voorzien, en die toch den slag beslissen. De aanvoering dier onberekenbare voorvallen heeft God zich voorbehouden, opdat het blijke, dat wij niet beheerscht worden door eene blinde natuur.

»Men dan [illegible] doet Hij ze geschieden in een tijd als de onze, waarin de mensch van alles meent meester te zijn, en ik behoef niet te herinneren, dat we heden [illegible] drijven op zijne hand, en honderd zulke beslissende toevallen, 'tzij zij in, 'tzij buiten ons had kunnen gebeuren. Desniettemin, men zal voortgaan, men zal de konstitutie in zijne diepste beteekenis veranderen, men zal doen *wat men wil*, want men gevoelt zich magtig, rijk en bovenal verstandig. De eene schok moge na den anderen komen, men zal zeggen, o dat gaat voorbij! vrede! vrede! En inderdaad het schijnt voorbij te gaan; de dreigende wolken drijven af, en de zon des tijdelijken voorspoeds schiet immers hare stralen? Maar er is een zwart stipje aan den gezigteinder, dat men niet had opgemerkt. En zie dat stipje! het groeit aan, het wikkelt alles in verschrikkelijke duisternis, eindelijk daar vallen ze de stralen, de pijlen van Gods wraak, en het klinkt, maar te laat, slechts voor anderen en als bij eene lijkrede: *et nunc reges intelligite, erudimini qui judicatis terram!*

(1) Niet in den zin der verstandspolitieken.

Er is meinte dat ons verrast zoodra wij weten, dat het uit zekere bronnen van de rezidentie komt. Nogtans, eene Haagsche korrespondentie in het *Journal du Limbourg* opgenomen, heeft het voorregt gehad, ons te bevreemden, omdat het *Journal du Limbourg* daarvoor eene plaats heeft veil gehad. Men schrijft, namelijk uit den Haag 4 Aug., het volgende aan het Maastrichter blad. Wij zullen trachten letterlijk te vertalen:

»De veranderingen door het gouvernement gebragt in »het wetsontwerp, regelende het toezigt van den staat »over de kerkgenootschappen, hebben den besten indruk »gemaakt op de katholieke ingezetenen dezer residentie. »Deze verheugen zich opregtelijk over het vervallen van »den politieken eed en over de veranderde redaktie van »het ouden art. 6, nu art. 5 geworden, en ten gevolge van »het weglaten van art. 12, eene verandering, die het »artikel toepasselijk maakt op de synodale vergaderingen »der protestantsche sekten en er naar streeft, om het »preventief karakter der wet als uitsluitend tegen de »katholieken gerigt, te doen verdwijnen. Overigens kan »ik u nu reeds melden, dat de gewijzigde wet, gelijk »zij nu is, zeker zal worden aangenomen. Zij zal geene »andere bestrijders hebben dan de Katholieken en de »opregt liberale Protestanten..... In deze verwachting »raad ik u aan, om uwe oppositie tegen de toekomstige »wet te matigen, opdat uwe lezers vooraf mogen zijn »*voorbereid* tot de onderwerping, verschuldigd aan eene »wet, die niets meer bevatten zal, dat strijdt met de »voorschriften der katholieke godsdienst."

Wat eene onbeschaamheid in den schrijver van die korrespondentie, die het bestaat te melden, wat blijkbaar onwaar is! Neen, de Katholieken in de rezidentie verheugen zich niet over de gewijzigde voordragt. Zij moesten zoo onnoozel, zoo trouwloos als de schrijver van het *Journal* zijn, om van de gewijzigde wet te verzekeren, dat daarbij de regten der Kerk niet geschonden zijn. De vermetele schrijver van die korrespondentie had ten minste moeten gedenken dat: *mendacem oportet esse memorem*. In den aanvang van zijn korten epistel schrijft hij: dat *de Katholieken zich verheugen*; en aan het slot verzekert hij, dat de wet zal *bestreden worden door de Katholieken*.

En nu het *Journal du Limbourg*? Het verklaart in een noot: »Ten spijt der meening van onzen korrespon»dent, wij blijven betreuren, dat de wet op de kerk»genootschappen is voorgedragen, en beschouwen het »als een pligt om geen legaal middel te verwaarloo»zen, ten einde de aanneming daarvan te verhinderen. »Maar wij zijn het met hem eens, dat het gewijzigd »ontwerp niets meer bevat, dat de Katholieken kan ver»pligten tot ongehoorzaamheid in het geval, dat het ont»werp eene wet van den staat mogt worden."

Zou het *Journal du Limbourg* ook de goedheid willen hebben, om aan de Katholieken aan te toonen, waarop die meening gegrond is? Zou het hun willen *bewijzen* (aan verzekeringen hebben zij niets; die worden hun genoeg gegeven én door den heer van Hall, én door het *Journal des Débats*, én door den korrespondent van het *Journal du Limbourg*) zou het dus willen *bewijzen*, dat de gewijzigde voordragt niets bevat, noch in art. 1, noch in art. 2, noch in art. 5, noch in art. 7, enz. dat in strijd is met de gewetensverpligtingen, die de Katholieken kunnen en zullen te vervullen hebben? Wij wachten dat bewijs af. Inmiddels houden wij 't er voor, dat de goede trouw van het *Journal du Limburg* door verkeerde inlichtingen is verrast. Wij kunnen althans niet gelooven, dat het *Journal* de katholieke belangen *verraderlijk* aan hare vijanden prijs geeft.

Men leest in het *Journal de Bruxelles* dd. 6 Augustus:

»Het nieuwe wetsvoorstel betreffende de eeredienst in Nederland, is verschenen. Het is niet anders dan eene nieuwe, verbeterde en vermeerderde editie, namelijk, in den grond der zaak is geene wezenlijke verandering gebragt. 't Is slechts eene kronkelinge omzetting van een cynisch-huichelachtigen tekst. Het cynismus is gebleven in het nieuwe scheppingswerk van het Nederlandsche ministerie, bedekt door den zelfden mantel van huichelarij.

»Voorwaar, art. 1 van den eersten tekst ving aan: »Aan de verschillende godsdienstige gezindten is volkomene vrijheid gelaten, om zich in haren boezem te mogen organizeeren in al wat de eeredienst betreft en de uitoefening er van." Of die taal was opregt of ze was valsch. Blijkbaar, geen tusschenweg.

»Was ze opregt? dan zou eenige moeijelijkheid niet mogelijk zijn geweest, of ooit bestaan hebben. De plotselinge krisis, met vrucht opgewekt, om het oude kabinet om te werpen, zou nutteloos, en de vrucht van eene gelukkig verdwenen spookgedaante geweest zijn. Eene wet was niet noodzakelijk; geen enkel nieuw feit gaf er aanleiding toe. De organisatie der Katholieke Kerk had plaats gehad, ten gevolge van een reeds bestaand regt. Voor den Staat, voor al de burgers was ze een godsdienstig genootschap, dat van de volkomen vrijheid gebruik maakte, om zich in zijn eigen boezem te organizeeren, in al wat zijne eeredienst betrof en de uitoefening er van.

»Zóó had het kabinet van den heer Thorbecke het begrepen. Zóó hebben al de liberale Protestanten het begrepen. Zóó hebben al degenen het begrepen, die als ernst den geest en de letter der Grondwet beschouwen. Zóó hebben de Katholieken in Nederland het begrepen. Zóó heeft ook de H. Stoel het begrepen; want de logens wegens de handelingen van den H. Vader zijn voor het helder licht der openbaarheid verdwenen.

»Bij gevolg, als grondbeginsel stellende, dat de godsdienstige gezindten volkomen vrijheid hebben zich in haren boezem te organizeeren in al wat de eeredienst en de uitoefening er van betreft, dan was het kabinet van van Hall opregt en was er geene wet noodig. Misschien, ten aanzien van andere staatkunige vraagpunten met elkander van denkbeeld verschillende, of ook ten gevolge van personeelen naijver, de heer van Hall en de heer Thorbecke zouden elkander de hand kunnen geven wat het godsdienstig vraagpunt betreft, en Nederland zou den diepen vrede smaken, waarin de jonge Koning het vond, toen hij van den troon zijns vaders bezit nam.

»Maar eene wet van noodzakelijkheid, eene wet als die wij kennen, eene wet strekkende, om in het land haat en hartstogten op te wekken en een gedeelte der bevolking tegen het andere op te hitsen; eene wet, zeggen wij, was noodzakelijk, indien de voorafgaande verklaring van art. 1 niet eenigerwijs opregt werd ten uitvoer gelegd.

»En, de verschillende artikelen der wet, randen, naar de meening van iedereen, derwijze de godsdienstige vrijheid, den geest der Grondwet aan, zijn in zulk een graad in strijd met de voorafgaande verklaring, dat de taal geene woorden heeft, om eene dergelijke verguizing der waarheid, der logika, van het gezond verstand en het regt, uit te drukken.

»Zelfs in zoo verre, dat de grootste aanhangers der vervolging tegen de Katholieken, voor dat kunstgewrocht zijn verstomd geweest. De parlementaire meerderheid in de Staten-Generaal, blijkbaar der vrijheid vijandig, weet niet hoe de zaak aan te vatten. Ze wil, in den grond, wat de heer van Hall wil. Maar, voor hare eigene tegenspraak verschrikt, zou ze tegelijkertijd den schijn willen redden, door het uitvinden van nieuwe woorden, die de taal haar niet geeft, eigenaardige sofisterijen, die de ware redekunde weigert goed te keuren.

»Zie dan ook, hoe ellendig de redakteur van het aan de Tweede Kamer geadresseerd manifest raaskalt. Hij spreekt van tolerant te zijn, om onverdraagzaamheid aan te wakkeren, hij spreekt van de bescherming der eerediensten door den koning, om de verdrukking der R. K. Godsdienst te wettigen. Hij doet eenige kleine koncessiën, schoon hij den grond der zaak niet raakt, ten einde den *gedeputeerden* een middel aan de hand te geven, het beginsel aan te nemen den schijn hebbende iets ten gevalle der vrijheid te hebben gestipuleerd, maar tevens het gouvernement wapenende met eene wet die in zijne magt de vrijheid der eerediensten zal stellen, onder het voorwendsel van ze krachtdadig te beschermen.

»En er zullen in de Staten-Generaal medepligtigen gevonden worden, om het edelmoedig, vrijzinnig gedrag van het Nederlandsche gouvernement te bewonderen, dat zoo plotseling iets van zijn wettig regt offert, ten einde zijne welbeminde onderdanen gerust te stellen. En de organen van het liberalismus in den vreemde juichen min of meer het *ware liberalismus* van den heer van Hall toe. Bereids heeft hij de uitdrukking der volkomene sympathie en overeenstemming van het *Journal des Débats* ontvangen, dat het kunstgewrocht der Nederlandsche verdraagzaamheid met eene vurigheid bewondert, die zelfs in Nederland, de hevigste aanhangers van het kabinet van den heer van Hall niet durven laten blijken."

In het *Antwoord aan den Heer C. Broere*, R. K. Priester en Hoogleeraar aan het Seminarie te Warmond, door G. Barger, Predikant, bij de Hervormde gemeente te Delftshaven, ontmoeten de ondergeteekenden, Pastoors der gemeente Sevenaer en Oud-Sevenaer, diocees van Utrecht, pagina 28, eene Noot, betreffende eene Missie in Mei 1851, in hunne beide gemeenten gegeven, en welke hen noodzaakt tot de navolgende teregtwijzing:

Het is geheel onjuist, dat evengenoemde Missie door paters zoude zijn gegeven; geen enkel ordensgeestelijke nam daaraan deel, maar alleen de hoogleeraren van het groot Seminarie te Warmond en de leeraren van het klein Seminarie te Voorhout.

Voor de beweering dat de Missionarissen met eene *verschijning* zouden hebben gedreigd, en dat eene mislukte poging om schrik aan te jagen met zekere witte pop, een begin van uitvoering zoude hebben erlangd, bestaat zoo weinig grond, dat de ondergeteekenden gaarne verklaren, volstrekt niet te kunnen gissen, wat ook

slechts de minste aanleiding kan hebben gegeven, tot dergelijk verdiensel.

Dat niet alleen Oud-Sevenaer, maar ook de omstreek deelen konden in de zegeningen, die de Heer gezonden had, want dat er rijkelijk voor gezorgd was; dit is noch woordelijk noch zakelijk door Mgr. van Vree of iemand anders gezegd, en het kan nuttig wezen hierbij te voegen, dat de geheele Missie tot geenerlei kosten heeft aanleiding gegeven, behalve de reiskosten, welke aan heeren missionarissen vergoed zijn, voor zoo verre die vergoeding is aangenomen.

Eene enkele waarheid behelst de bewuste noot, dat namelijk Z. Hw. de tegenwoordige Bisschop van Haarlem, de inleidingsrede tot gezegde zending heeft gehouden.

Met droefheid zien de ondergeteekenden, dat men met zulke middelen als Ds. Barger durft bezigen, een buitengewoon genademiddel poogt verdacht te maken, waardoor de regtvaardigen duurzaam in het goede zijn versterkt en groote zondaren op den regten weg teruggebragt; eene instelling poogt te bezwalken, welke de bewondering wegdraagt, van allen zonder onderscheid, die met kennis van zaken kunnen oordeelen.

De ondergeteekenden kunnen er niet genoeg van verbaasd staan, dat een godsdienstleeraar kan goedvinden met behulp van sprookjes, althans zonder behoorlijk onderzoek en verkregen zekerheid (zoo als blijkt uit des heeren Bargers eigene noot), eene gewigtige beschuldiging uit te brengen, eene smadelijke verdenking te werpen tegen en op eenen man, die de algemeene achting onder de zijnen en ook bij andersdenkenden had verworven, langen tijd vóór dat het Pius IX behaagde hem te plaatsen op den bisschoppelijken zetel van Haarlem, en wiens borst sedert de inhuldiging van Z. M. Willem den III prijkt met het eermetaal van den Nederlandschen Leeuw.

Voor tegenstrevers die zich zelven aldus ten toon stellen, hebben katholieke priesters, nog altijd overig, een liefderijk medelijden.

Sevenaer, 4 Aug. 1853.

G. T. van Delden, *Pastoor.*
G. Mulder, *Pastoor te Oud-Sevenaer.*

Uit Maas en Waal meldt men ons:

»In onderscheidene gemeenten circuleert eene nieuwe petitie ter teekening tegen het gewijzigde ontwerp van wet, regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen. Adressanten verklaren daarin, zich zoo min met dit als met het oorspronkelijke ontwerp te kunnen vereenigen en wenden zich daarom andermaal tot de volksvertegenwoordiging, opdat hun zwijgen niet als goedkeuring schijne van het nieuw aangeboden ontwerp.

Het volgende adres, voorzien van de naamteekeningen van alle kiesgeregtigden, is uit Horst verzonden.

»*Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.*

»Geven met verschuldigden eerbied te kennen, de ondergeteekenden, inwoners der gemeente Horst, hertogdom Limburg, dat zij met diep leedgevoel zagen voordragen een ontwerp van wet, houdende toevoorzigt op de onderscheidene kerkgenootschappen binnen het koningrijk. Zij achten eene inmenging van het wereldsch gezag op godsdienstig gebied niet alleen gevaarlijk, maar beschouwen daardoor de vrijheid van godsdienst, bij het VI hoofdstuk der Grondwet aan alle ingezetenen gewaarborgd, door de bepalingen welke in die voordragt voorkomen, vernietigd.

»Steeds hebben zij gemeend en meenen nog, dat eene wet van welken inhoud ook, op het godsdienstig gebied, met onze Grondwet onbestaanbaar is, daar toch de volkomen en vrije regeling in de Grondwet is opgenomen. Doordrongen van hartelijke belangstelling in het welzijn van Vorst en Vaderland, meenen zij zich in deze oogenblikken tot U, Edelmogende Heeren! te moeten wenden, ten einde een wets-ontwerp niet worde goedgekeurd, waardoor de milde bepalingen der Grondwet zonder vrucht zouden zijn, en door hetwelk hun godsdienstig gevoel ten sterkste geschokt wordt. Door uwe goedkeuring aan bedoeld wets-ontwerp te weigeren, zult Gij, Edelmogenden, den band van gehechtheid naauwer toehalen tusschen Vorst en Vaderland."

Uit Well is het navolgende adres opgezonden aan de Tweede Kamer:

»*Edelmogende Heeren!*

»De ondergeteekenden, kiezers en voorname Roomsch-katholieke ingezetenen van Well, gemeente Bergen, in het hertogdom Limburg, achten zich verpligt aan uwe hooge vergadering, met den meesten eerbied, maar tevens met mannelijken ernst, hunne regtmatige vrees te openbaren, welke het wetsontwerp, regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen in ons Vaderland, door de regering aan U Edelmogenden ter beoordeeling voorgedragen, op hunne gemoederen heeft te weeg gebragt.

»Naauwelijks mogten wij, nu vier maanden geleden, met twaalfmaal honderd duizend R. C. medeburgers van Nederland, eenige oogenblikken het zielsgenot smaken, van, ingevolge de regten ons en iedere ander gezindheid bij de Grondwet toegekend, onze kerkelijke aangelegenheden door ons algemeen-geestelijk Opperhoofd geregeld te zien, of wij werden om onze dierbaarste belangen, die ons boven alles heilig zijn, door eene dolle, lafhartige en verblinde menigte, door vijanden van Troon en Vaderland opgehitst, verraderlijk verguisd en vervolgd. Het zal niet noodig zijn, Mijne Heeren, het gedrag te schetsen van Neêrlands Roomsch-katholieke bevolking, in die dagen van opgewondenheid ten toon gespreid; immers, wij hebben de bitterste verwijtingen, de gevoeligste beleedigingen, ons en onze Heilige godsdienst aangedaan, tot verbazing van vele volken, koelbloedig verdragen. — Maar nu, Mijne Heeren, onze zoo duur verkregene godsdienstvrijheid, door het aanhangige wetsontwerp, met eene totale verdrukking bedreigd wordt, dralen wij niet langer, ons tot u, Vertegenwoordigers der Nederlandsche Natie, met de dringendste bede te wenden, dat het U Edelmogenden gelieven moge, uwe goedkeurende stem te onthouden aan wetsontwerp, dat, mogt zulks eenmaal, 'tgeen God verhoede, als wet in werking komen; ongetwijfeld de treurigste gevolgen voor het dierbaar Vaderland zoude na zich slepen en welligt den tijd doen herboren worden, die op verscheidene bladzijden der Nederlandsche Geschiedenis, zoo bloedig wordt afgemaald.

»Adressanten vertrouwen dus, dat U Edelmogende waken zult, dat onze godsdienstvrijheid, waarnaar onze vaderen bijna drie honderd jaren gezucht en gebeden hebben, door geen burgertwist of godsdiensthaat moge verkort of geknuikt worden.

»Hetwelk doende."

Z. M. heeft bij besluit, aan de kommissie uit de Provinciale Staten van Noordholland, belast met het nader onderzoek der zaak, betrekkelijk den toestand van de zoogenaamde Oosterhaven bebosten het Nieuwe Schild op Texel, magtiging verleend, om na het sluiten der Statenvergadering hare werkzaamheden voort te zetten. Benoemd tot ontvanger der direkte belastingen en accijnsen te Bierum, Godlinse, Holwierda, Krewerts, Losdorp en Spijk, waarvan de hoofdplaats zijn zal de gemeente Bierum, de heer M. Feickens, thans ontvanger te Dalen, en tot ontvanger der direkte belastingen en accijnsen te Herwen c. a. de heer K. J. Geij van Pittius, thans ontvanger te Kockengen.

De baron Mollerus, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van den Koning der Nederlanden, bij de Porte, is den 26 Julij bij den Sultan ten gehoore ontvangen. Hij heeft zich met de nederl. stoomboot *Soembing* naar het keizerlijk paleis Tcheragan begeven.

(*Amst. Cour.*)

'sGRAVENHAGE, 8 Aug. Gisteren morgen ten half 12 ure is, na een lijden van bijkans drie jaren, in bijna 70jarigen ouderdom overleden de Edel Hoog Achtbare heer Mr. A. G. Spoor, vroeger raadsheer bij het hooggeregtshof, en sedert de invoering der regterlijke organisatie in 1838, lid van den Hoogen Raad der Nederlanden. Ten gevolge van dat overlijden, is er eene vacature in het hoog regterlijk kollegie ontstaan.

Ten gevolge van de rijzing der graanprijzen, is het maximum van den prijs van het roggebrood alhier bepaald op 13½ cents het Nederlandsch pond.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 7 Augustus. De *Moniteur* behelst een berigt uit Petersburg van den 3 dezer, waarvan de inhoud is dat de Keizer van Rusland, het laatste ontwerp van schikking, 'twelk is uitgegaan van Weenen, met zijne goedkeuring zou hebben bezegeld. Wanneer men van den kant van Turkije deze nota zonder eenige wijziging aanneemt, dan zal de Czaar er toe overgaan, om een Turksch gezantschap te ontvangen.

— Men meldt uit Konstantinopel van den 28 Julij, dat er op den 24 dier maand eene groote raadsvergadering [illegible] tegenwoordig waren. De besluiten [illegible] ademen een oorlogzuchtigen geest. Voortdurend hebben er conferentien plaats tusschen de vreemde gezanten, doch men weet niet wat er besproken wordt. Te gelijk met het protest tegen de bezetting der Donau-vorstendommen is er een brief verzonden van Reschid Pacha aan den graaf van Nesselrode; deze brief heeft echter geen officieel karakter. Aanhoudend worden er troepen naar de Donaustreken gezonden; uit Frankrijk zijn 30,000 geweren ontvangen.

— Er worden te Parijs groote toebereidselen gemaakt voor den feestdag van den 15 Augustus, maar men merkt op dat de bevolking, welke anders zich veel aan dergelijke feesten gelegen laat liggen, er weinig aandacht op slaat, en men schrijft zulks toe aan het onzekere van de uitkomst der Oostersche verwikkelingen.

Het gerucht, dat ook op dien dag de kroning des Keizers zou plaats hebben, is te onbestemd, om er met eenige zekerheid op te kunnen bouwen.

— In de *Moniteur* is een dekreet gepublieerd, hetwelk de meerdere regten afschaft voor granen en meel, aangevoerd door vreemde schepen.

— De regering heeft hare toestemming verleend tot het aanleggen eener spoorwegbaan van Lyon naar Geneve.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 7 Aug. In het ministerieel orgaan leest men in eene opgave van bijzonderheden, aangaande de reis des Konings in Oost-Pruissen, dat Z. M. bij gelegenheid van de plegtige openstelling der oostelijke spoorweglinie zich aldus heeft uitgelaten: »Mijn wensch gaat nog verder; — ik hoop de oostbaan tot aan de uiterste grenzen van mijn rijk verlengd te zien, opdat een ijzeren ader het uiterste oosten met het uiterste westen verbinde en mijn geheel Rijk in naauw verband brenge met de Pyreneën gelijk met de Adriatische zee."

»Te Elburg weigerde de Koning audientie aan het stedelijk bestuur (hetwelk nog liberale of wel demokratische begrippen voorstaat), en toen hij de leden ontving van de Pruissische-vereeniging, een politiek genootschap van konservatieve strekking, zeide hij: »Het doet mij innig leed dat ik hier nog altijd veel te berispen vind. Ik weet dat de meerderheid der inwoners lof verdient. Maar enkele leiders en de stedelijke overheden zijn het, die, eene de zedelijkheid en het Christendom vijandige rigting volgende, nog steeds de lage en heillooze bewinsten van een eerloozen tijd aanbidden. Als het niet spoedig anders wordt, zal er een slag komen, die toonen zal dat er nog een meester in het land is, welke in staat en verpligt is aan zulke verkeerdheden een eind te maken."

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 8 Augustus.

Bevallen (5 Aug.): A. C. E. Veth, geb. Büchler, dooden Z. — (6 Aug.). C. A. F. Hölterhoff, geb. Trippler, D.

Overleden (3 Aug.). G. A. Elling, 73 j. - M. van Leon, wed. J. Bijpost, 67 j.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

	pCt.	6 Aug. 4½ u. gebl.	8 Aug.	4 u.	gebl.
Nederl., Werkel. Sch. à	2½ pCt.	$63\frac{1}{16}$	$63\frac{1}{8}$	$63\frac{1}{4}$	$63\frac{1}{8}$
Dito Dito	3	$76\frac{1}{2}$	$76\frac{5}{8}$		
Dito Dito	4	$94\frac{7}{8}$	$95\frac{1}{4}$	$95\frac{1}{16}$	$95\frac{1}{16}$
G. I. Leening 1844	4				
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½		$126\frac{1}{4}$		
Aand. Rijn-Spoorweg.			$103\frac{3}{4}$		
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
Belgie, Obligatien, 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksy.		$52\frac{3}{4}$	$53\frac{1}{8}$		
Frankrijk, Obligatien	3				
Spanje Nieuwe	1	$22\frac{15}{16}$	$23\frac{1}{4}$	$23\frac{5}{16}$	
Dito	3		$47\frac{5}{8}$	$47\frac{11}{16}$	
Dito Binnenl. à 6/m.		$42\frac{3}{4}$	$43\frac{5}{16}$	[illegible]	
Coup. Bewijzen.		$5\frac{15}{16}$	$6\frac{1}{8}$	$6\frac{1}{16}$	$6\frac{3}{16}$
Amortisable Schuld			$5\frac{1}{8}$		
Portugal te Londen	5				
Dito Dito	3	$38\frac{3}{4}$	$39\frac{5}{16}$	[illegible]	[illegible]
Rusl. bij *Hope* 1798 en 1816	5	$108\frac{3}{4}$	[illegible]	109	
Dito Dito 1828 en 1829			109		
Cert. bij do. 1831 en 1833		98	99		
Dito	4½	$99\frac{3}{4}$	$99\frac{1}{2}$		
Dito bij *Hope*	4		$93\frac{3}{4}$		
Dito bij *Stieglitz en Co.*	4				
Dito bij 5de Serie	5				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito					
Polen, Certifikaten	4	$86\frac{3}{4}$			
Dito Aand. à fl. 500			$161\frac{1}{4}$		
Dito met Lot. à fl. 300					
Amerika, Bank-Actiën					
Pruissen, Aand. met Lot. R. 50	f				
Oostenrijk, Metalliek	5 pCt.	$82\frac{1}{16}$	$82\frac{3}{4}$	[illegible]	
Dito 1847	2½	$42\frac{1}{4}$	$42\frac{11}{16}$	[illegible]	
Dito 1851	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
Dito 1849	5	$94\frac{15}{16}$	95	[illegible]	$95\frac{1}{4}$
Ween. Bank bij *Goll en Co.*	5				
Dito	4				
Letter B	5	$94\frac{5}{16}$	95	$95\frac{1}{2}$	$95\frac{1}{4}$
Aand. met Loting fl. 500	f				
Nieuwe dito 250					
Napels, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt.				
Brazilie te Londen 1824	5				
Dito Leening 1843	5				
Dito £ 200					
Peru	4½				
Mexico Nieuwe	3	$25\frac{11}{16}$	$26\frac{1}{8}$	$26\frac{1}{4}$	$26\frac{1}{4}$
Venezuela à £ 100	3½		37	$37\frac{1}{4}$	
Grenada à £ 100	2				
Dito Uitgestelde		$9\frac{7}{8}$	$9\frac{13}{16}$	$9\frac{3}{4}$	
Ecuador à £ 100			$4\frac{1}{16}$	$4\frac{1}{8}$	

Mexiko onbepaalde $25\frac{7}{8}$, 26, $25\frac{15}{16}$; Venezuela uitgest. $15\frac{1}{4}$.

Onze fondsenmarkt was heden zeer levendig en de prijzen van meest alle fondsen ½ a ¼ hooger dan Zaturdag, door veel kooporders welke heden in dezelve werden geëffektueerd op de gunstige Buitenl- politieke berigten.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt. Disconto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f	56⅜	Livorno	2/m.	f	39⅜
„	zigt	„	56¾	Napels	„	„	81½
Bordeaux	2/m.	„	55⅞	Petersburg	„	„	1,86
„	½/m.	„	56⅛	Weenen	6/w.	„	32⅛
Madrid	3/m.	„	245	Augsburg	„	„	35⅜
Cadix	„	„	245	Frankfort	„	„	99
Seville	„	„	242	Hamburg	2/m.	„	35¼
Bilbao	„	„	243	„	zigt	„	35½
Lissabon	„	„	41½	Londen	2/m	„	11,72½
Porto	„	„	41½	„	zigt	„	11,80
Genua	2/m.	„	46⅞	Rotterdam		„	⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

MADRID, 3 Aug. Spanje 3 pc. 44¼; 1—3 pc. 23; Cert. Coup. 3½; Bank S. Fernando —.

LONDEN, 8 Aug. Cons. kont. 97¼ a —; op tijd 97¾ a —; Braz. 101 a 102; 1829/39 — a —; 1852 99 a 100; Den. 3 pc. 83 a 85; 5 pc. 105 a 107; Ecuad. 4⅛ a 5⅛; Gren. 21 a 21½; Uitgest. 8¾ a 9; Mexiko Nieuwe 25¾ a 26; Peru 4½ pc. N. 82 a 84; Uitgest. 57 a 58; Rusl. 1822 5 pc. 116 a 116½; (N.) 4½ pc. 99 a 99½; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 42¼ a 42¾; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22⅛ a 22⅜; 3 pc. 46¼ a 47¼; Coup. cert. 6 a 6½; Passive 5⅛ a 5¼, Holl 2½ pc. 63¾ a 64¼; id. 4 pc. 96¾ a 97¼; Venez. — a —; Uitg. — a —; Wissel op Amsterdam f —.—; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 6 Aug. Met. 5 pc. 94⅜; Bank-Aktien 1398; Wissel op Londen 10.42, Zilver 9½.

BERLIJN, 6 Aug. Schuldbr. 3½ pc. 93; Loten 143½; Rusl. Stiegl. 4 pc. 98; Pools. 4 pc. 90; Loten fl. 500 92; Oost. Met. 5 pc. 86⅝; Amsterdam zigt 142¼, id. 2/m. 141¾.

HAMBURG, 6 Aug. Rusl. Cert. 103½; Oostenrijk Met. 5 pc. 93½; Spanje 1—3 pc. 21⅜; Binnenl 3 pCt. 40.

FRANKFORT, 6 Aug. Met. 5 pc. 85½; A 5 pc. 85½; 2½ pc. 43½; Bank-Aktien 1530; Darmst. Loten fl. 50 99⅜; id. fl. 25 31½; Badensche Loten fl. 50, 71¾; id fl. 35, 40⅜; Nassausche fl. 25, 29¼; Holl. 2½ pc. 63½, id. 4 pc. 95¼; Sardinische 41½.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 8 Aug. Tarwe tot iets hoogere prijzen met veel handel. verkocht in Entrepôt: 130 ℔ Kleefs. f 330; 130 ℔ Eng. f 320; 129 ℔ Odssa f 325; 126 ℔ Pommer f 318; 130 ℔ Rijn f 330; in cons.: 128, 130 ℔ b. Pools. f 355, 360; 130 ℔ Gron. f 315; 123 ℔ Vriess. f 285. In veiling 66 Lt. bonte Sandomir 116/117 ℔ f 250; 117/118 ℔ f 254, f 256; 120 ℔ f 267; 180 Lt. besch. roode Odessa 114 ℔, 121 ℔ f 231, f 265; 14 Lt. r. Inl. 123 ℔ f 271.

Rogge prijshoudend: 121 ℔ Donau f 218; 115, 116 ℔ o. Geer. f 179, f 199; in veiling 118 ℔ Odessa f 202.

Gerst in een doen: 100, 102 ℔ n. Oldammer Winter f 169, 175.

Haver zonder handel.

Boekweit onveranderd: 123 ℔ Holsteinsche f 228.

Koolzaad. Holsteinsch 61, 64 £. Op 9 vaten Olie in Sept. ek. 69, Oct. 69½ £. *Lijnzaad* een doen: 112/13 ℔ Tangerock f 327½. *Raapolie* op 6/w. f 38¼, Vliegend f 37¼; 1°. Mei ek. f 39¼; Sept. f 37¾; Oct. f 38¼, ⅜; Nov. f 39; Dec. f 39¼. *Lijnolie* op 6/w. f 33¼; Vliegend f 32½. *Hennepolie* op 6/w. f 38; Vliegend f 37.

LONDEN, 6 Aug. *Suiker.* Van zeilende is alleen de lading witte Havana 1284 kisten per *Henriette* voor St. Petersburg tegen 29 s. 3 d. gedaan en 2400 k. Havana N°. 14 per *Marmion* a 22 s. 9 d. voor een haven van het vereend koningrijk. Er zijn koopers voor zeilende Havana N°. 12 a 22 s. 3 d., maar de houders eischen meer.

Buitenlandsche Suiker. Bij onderhandsch kontrakt zijn gedaan 2000 kisten blonde Havana 35 s. a 36 s. 6 d., beter soort 37 s. a 40 s.; 300 k., 1000 zakken Brazil, witte 36 s. a 39 s., blonde 33 s. a 35 s. 6 d., bruine 31 s. a 32 s. 9 d. In veiling 477 vaten, 352 pakken.

Koffij. Ceylan 6 d. minder. Verkocht eene kleine partij van 45 s. tot 46 s. Soort Java 47 s. In veiling 800 baten Ceylan 45 s. 6 d. a 46 s.

Specerijen In veiling 600 balen Malabar Peper, zware 4¼ a 4⅜ d., half zware 4⅛ a 4¼ d. Witte gezocht en minder aangeboden, waardoor verhooging is ontstaan. Oost-Indien 3⅞ a 4⅛. Malabar gemeene 4 a 4⅛. In veiling 132 balen van 40 s. a 42 s.

Notenmuskaat ferm, maar de vraag overtreft niet den voorraad. Fijne bruine 2 s. 2 d. tot 4 s. 4 d. Gemeen fineslimed 1 s. 9 d. a 2 s. 6 d.

Foelie tot vorige prijzen gezocht, 2 s. 6 d. tot 3 s. 3 d.

Kruidnagelen gezocht zonder verhooging. Penang 1 s. 1 d. tot 1 s. 3 d. Bourb. en Afrik. 7 tot 7½. Amboina 8¾ a 9 d.

Cassia lignea van 118 a 126, maar weinig koopers. Cassia buds gezocht en zeldzaam £ 9 a £ 9.5. Cassia vera 40 a 60 s.

Rijst. Veel vraag naar Oost.-Ind. Rijst. In veiling 2800 matten en 1020 zakken Java, witte blanke 12 s 6 d. a 13 s. Gele 9 s. 6 d. a 10 s. Goede Bengaalsche 12 s. a 12 s. 7½ d. Middelsoort 11 s 6 d. tot 11 s. 9 d. Arracan 9 s. 9 d. a 10 s. Zeilende 10 s. Cleaned veel vraag. Carolina 1e kw. 37 s. 2e kw. 23 a 25. s.

HAVRE, 5 Aug. *Katoen.* De markt kalm met zware prijzen. Stock heden 104,450 balen (waarvan 102,700 der Vereenigde Staten) tegen 78,700 balen verleden jaar op hetzelfde tijdstip en 59000 in 1851.

HAMBURG, 5 Augustus. (*Wekelijksch Overzigt*) *Koffij* Veel vraag en ferme prijzen, vooral in Brazil en St. Domingo, die, weinig voorhanden zijnde, goede prijzen bedingen. In Portorico en Laguayra veel keus. Veel zaken gedaan in de laatste maand en het voorhanden, dat einde Junij 27½ millioen ponden bedroeg, veel verminderd.

SCHEEPSTIJDINGEN.

PORTSMOUTH, 4 Augustus. Het schip Koophandel, kapt. Dupain, van Londen naar Hobart Town, is alhier met verlies van de scheg, galjoen en Fokke-raa binnengeloopen, zijnde in den afgeloopen nacht bij Bevesier aangezeild, is in de haven gekomen om te repareeren.

HAMBURG, 5 Augustus. Het schip Canorus, kapt. Buschman van hier naar San Francisco, te Valparaiso binnengeloopen, heeft schade bekomen.

BINNENGEKOMEN:

HELVOET, 7 Aug. H. H. Oldenburger, Sara Maria, Pernau.

UITGEZEILD:

TEXEL, 7 Aug. H. P. Hazewinkel, Cornelia, Padang.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 8 Augustus in lading naar:

Keulen	H. Willemsen, Colln N°. 6.
Mainz	G. Reichert, Mainz N°. 4.
Manheim	Ant. Grenshauer, Stad Manheim.
Duisburg	J. L. Arera, Ondine.
Ludwighaven	P. Krol, Pauline.
Dusseldorp & Neus	G. Koenen, Niederrein N°. 10.
Frankf., Coblentz en *Manheim*	C. Weingartner, Frankf. N°. 26.
Urdingen & Ruhort	D. Jansen, Vrouw Maria.
Weesel	J. Beijer, Jonge Wilhelmina.
Duisburg	Jh. Akkerman, Elisabeth.

AMSTERDAM, 8 Aug. vertrokken:

Keulen	D. Hoogewegh, Prins Emil.
Rijnhoogte.	KEULEN 6 Aug. 10 vt. 4 dm.

ADVERTENTIEN.

(3154) Heden beviel zeer voorspoedig van eenen *ZOON*, D. C. J. POORTMANS, geliefde Echtgenoot van P. J. W. A. VAN ATTEVELD.

ROTTERDAM, 5 Augustus 1853.

Algemeene kennisgeving.

(3155) Heden beviel zeer voorspoedig van eene welgeschapene *DOCHTER*, JOANNA MARIA VAN DEN BERGH, geliefde Echtgenoote van

J. F. STREUR.

AMSTERDAM, 7 Augustus 1853.

(3153) Heden overleed tot mijne diepe smart, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote ADRIANA VAN LIESHOUT, na voorzien te zijn geweest van de H. H. Sacramenten der stervenden. Met haar mogt ik ruim 25 jaren in eenen allergelukkigsten Echtvereeniging doorbrengen.

A. H. CANTA.

KRALINGEN, 5 Augustus 1853.

(3157) Voor de veelvuldige blijken van deelneming bij het overlijden van onzen hartelijk beminden Zoon, JACOBUS ADRIANUS, betuigen wij, ook namens onze betrekkingen, onzen welmeenenden dank.

AMSTERDAM, 9 Augustus 1853.

A. DE VOYS.
M. E. DE VOYS, geb. BENTVELT.

VEREENIGING VAN DEN H. VINCENTIUS VAN PAULO TE AMSTERDAM.

UITGELOOT Serie 18.

Tot de uitbetaling zal gevacceerd worden, den 1e en 3e Donderdag der maand, des avonds ten 7 ure in het Gebouw der Vereeniging voorn. (3152)

(3156) Er wordt tegen November aanstaande of vroeger, op een der schoonste gedeelten te *Kampen*, kort bij het bekende Engelsche Werk TE HUUR aangeboden: Een **HUIS**, waarin sedert meer dan 50 jaar en nog met goed succes, eene **KRUIDENIERS-AFFAIRE** wordt uitgeoefend, mede ook zeer geschikt voor **HEERENHUIZING.** *Franco* te bevragen bij H. LUBBERS, over de Plantage te Kampen.

Bij een Pastoor wordt tegen een goed salaris en om *dadelijk* in dienst te treden, gevraagd: Eene vrouwelijke **DIENSTBODE**, van goed gedrag, als **NOODHULP** voor Keuken- en Huiswerk. Brieven *franco* onder lett. P. aan den Boekhandelaar J. R. VAN ROSSUM te *Utrecht.* (3141)

ONDERWIJS.

Tegen September a. s. zal, met autorisatie van het E. A. Bestuur van *Breda*, en met goedkeuring van H. H. Curatoren der Latijnsche Scholen te dezer stede, onder directie van den ondergeteekende en medewerking van den WelE. Zeer Gel. Heer Dr. Ths. VERWAYEN, Rector aldaar en Districts-Schoolopziener, voornoemde **INRIGTING** eene **UITBREIDING** erlangen.

Men is namelijk voornemens, ondersteund door in de verschillende Vakken ervarene mannen, bij de klassieke studie, een zooveel mogelijk **IN ALLE OPZIGTEN VOLDOEND ONDERWIJS** te geven, ook in de MODERNE TALEN, AARDRIJKSKUNDE, GESCHIEDENIS, WISKUNDE en verder in alles wat gevorderd wordt, om **JONGE LIEDEN** niet enkel op te leiden tot de **HOOGESCHOLEN**, maar insgelijks tot de **KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR ZEE- EN LANDMAGT** te **BREDA** en die te **DELFT**; in de hoop, dat, gelijk het Onderwijs in de Klassieke Talen aan deze Scholen zoo gunstig algemeen bekend is, ook deze UITBREIDING met het vertrouwen van **OUDERS** of **VOOGDEN** zal worden vereerd.

Tot meerdere inlichting, gelieve men zich *franco* te vervoegen tot bovengenoemden Heer Dr. VERWAIJEN, tot den Heer C. WENNING, voormalig Stads-Kostschoolhouder alhier en tot den ondergeteekende.

BREDA, 1 Aug. 1853. Dr. H. J. AERNOUTS,
Conrector der Lat. Scholen en Directeur van gezegde Inrigting.

Tevens wordt gevraagd bij voornoemde Inrigting, tegen Sept. a. s., een **ONDERWIJZER** van **RANG**, in staat om Grondig Onderwijs te geven in de *Wiskunde*, het *Fransch*, *Nederduitsch* en *Aardrijkskunde*. Brieven *franco* vóór 15 Aug., doch liefst vervoege men zich in persoon bij voorn. onderget. (3134)

STOOMBOOT-ONDERNEMING
JAN VAN DER HEIJDEN & Cie.
TE NIJMEGEN.

Dagelijksche Dienst ('s Zondags uitgezonderd) tusschen *Schiedam*, *Rotterdam*, *Nijmegen* en *Emmerik* en tusschenliggende plaatsen, heen en terug, der snelvarende Stoombooten *Koophandel* en *Nijverheid.*

Van af den 29 Julij 1853 zijn de uren van afvaart bepaald als volgt:

Van Nijmegen des morgens ten 6 ure 30 min.
„ Altona „ „ circa 6 „ 45 „
„ Druten „ „ „ 7 „ 15 „
„ Tiel „ „ „ 8 „
„ Z. Bommel „ „ „ 9 „
„ Gorinchem „ „ „ 10 „ 30 „
„ Dordrecht „ „ „ 11 „ 30 „
„ Rotterdam „ „ „ 12 „ 45 „
„ Schiedam terug naar Rotterdam, des namiddags circa 1 uur.

Van Rotterdam des morgens ten 6 ure.
„ Dordrecht „ „ circa 7 „
„ Gorinchem „ „ „ 8 „ 30 min.
„ Z. Bommel „ „ „ 9 „ 45 „
„ Tiel „ „ „ 11 „
„ Druten, namiddags, „ 12 „ 15 „
„ Altona „ „ 1 „
„ Nijmegen „ „ 1 „ 30 „
„ Lobith „ „ 2 „ 45 „
„ Emmerik terug naar Nijmegen, 's namiddags, circa 4 ure 30 min.

Afvarende van Nijmegen, bestaat er na aankomst der boot te Tiel, gelegenheid per Diligence naar Utrecht, Amersfoort, Amsterdam en Arnhem.

Te Z. Bommel per Diligence naar 's Hertogenbosch, N. Braband, Maastricht, enz.

Te Gorinchem per Diligence naar Breda, Antwerpen en Brussel.

Te Dordrecht per Diligence van GENS EN LOOS, naar Breda en Antwerpen, per Stoomboot naar Geertruidenberg. En naar Zierikzee, Middelburg, Vlissingen en Antwerpen, wanneer de tijden van het water zulks toelaten.

Na aankomst der boot van Rotterdam te Gorinchem, bestaat er gelegenheid per Diligence naar Breda.

Te Nijmegen per Stoomboot en Diligence naar Arnhem en per Diligence naar Kleef, Grave en 's Hertogenbosch.

Te Emmerik na aankomst der boot is daar gelegenheid per Stoombooten Rijnopwaarts en per Diligence, naar Kleef.

Kantoren der Agenten.

Schiedam, P. S. Engering; Rotterdam, C. Steinweg (Willemskade bij de Leuvenhaven); Dordrecht, Jacob Roest; Gorinchem, F. J. C. H. Dulmers; Z. Bommel, C. D. Gottschalk; Tiel; H. Meijer; Druten, G. W. de Kadt; Altona, J. van Woerkum; Lobith, G. Schooff; Emmerik, August Lancelle.

NIJMEGEN, den 29 Julij 1853.

G. C. ROMBOUTS, Hoofd-Agent.
Kantoren Bagijnengas D, 577 en aan de Waal C, 58

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN is van de pers gekomen en wordt met succes gedebiteerd:

DE
REVOLUTIONNAIRE MIDDELEN
DER ZOOGENAAMDE
ANTI-REVOLUTIONNAIRE PARTIJ,
door V. L. V. Prijs . . . f 0,20.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever